

ثروت فنون

TDV ISAM
Kütüphanesi-Arşiv
No. 26.2624

۲۵ نجی سنہ دوریہ سی ۱۳۰۷ - ۱۳۳۱

ہوگون یکریمی بٹنجی سنہ سنی ادراک ایلہ مفتخر بولنان «ثروت فنون» ک، موجودیتک ربع عصری اکیال ایلہ جک جلد بنہ فوق العادہ برنسخہ ممتازہ ایلہ باش لامق ارزو ایتشیدک؛ حال حرب سبیلہ بوارزو و تصورک موقع فعلہ وضعنہ امکان بولنہ مامشدر . عثمانلی امپراطور انک و مسلمانلق و ترککک عالمک جدی و قطبی برتجد و انکشافنی تأمین ایلہ جکنده؛ ظفر و موقیت ایلہ ختا . بولہ - خندہ اشڈاہ اولیان حرب عمومینک مینمناً ختامندن صوکرہ ادراک ایلہ جکمز حضور و تعالی دورہ سندنہ متصور اولان نسخہ مزک ترتیب و نشری الطاف سبحانیہ دن منتظر در .

«ثروت فنون» ک تاریخچہ سی

«ثروت فنون» ۱۳۰۷ دە تأسیس ایدلشدر .
اولا شو «ثروت فنون» نامی نرہ دن کلشدر ؟
واقیا بر مصور غزتہ بہ عنوان آراندینی زمان آز خاطرہ کلہیلہ جک شی «ثروت فنون» ترکیبدر . یکریمی سنہ در بوکلہ لری ایئیدہ؛ ایشیدہ آلیشانلر بیلہ مطلقا آرہ صرہ کنندی کندیلرینہ شو عنوانک فصل اولمشدہ انتخاب ایدلش اولدینفی صورمشدر .
بو عنوان ، دور منہدم استبدادک تدابیر مجنونانہ سی نتیجہ سیدر .
معارف نظارتندہ کی انجمن تفتیش و معاینہ دن کچمک شرطیلہ ، بالجلہ مجامع موقوتہ تک طبع و نشری ۱۳۰۶ سنہ سنہ قدر ضرر سزجہ دوام ایشیددی .
اوتاریخچہ قدر استنبولہ برچوق رسالہ لر ، مجموعہ لر جبقارلش ایدی .
بولنر میانندہ «عمران» دە وار ایدی کہ ، ایکنجی سنہ دوریہ انتشاری اٹاسندہ بتون مجامع و رسائل موقوتہ علیندہ جبقان بر عبدالحمید اادارہ سنہ منہدف اولہرق رفقاسیلہ برابر دوچار لغو و تعطیل اولشدی .
«عمران» بوضریہ اوغرامسہ ایدی شمیدی «ثروت فنون» رینہ اولنک تاریخچہ سنی یازہ حق ایدک و عمری شمیدی اوچ سنہ دہا فضلہ کورولہ جک ایدی .

«عمران» ک وبتون موقوت مجموعہ لک لغوی صرہ سندنہ - اسکی دورہ ہر مسئلہ دە اولدینی کی - شوضریہ استبدادہ بر «تدبیر» رنگی ویرمک لوزرہ بعدما رسائل و مجامعک دخی داخلہ مطبوعات ادارہ سنہ اسر بوطیق و انتشار لرنیک مطلقا ارادہ حمیدیہ استحصالہ تعلق شرط قیلنشدی .
احمد احسان بک «عمران» خندہ بکیدن داخلہ دن مساعده آلمق ایستندی ، فقط موقیت امکانی یوق ایدی ؛ اولا محرر ، اوزمان ہنوز یکریمی یاشنی اکیال ایتشیدی .
اوتوز یاشندہ دنگسک ہبانہ سیلہ استدعایی قبول ایتہ یورلردی .
ثانیا ، شاید دہا مسن بشقہ مدیر کوسترلسہ بیلہ ، داخلہ نظارتندہ بولنان ارقداشلر شو سراجتک عقیم قالہ جفتی - تجربہ لرینہ بناءً - اخطار ایلیورلر ایدی ، نہ یاپملی ؟
اوزمان یتہ اونظارتندہ بولنان خیرخواہ برذات ایشہ چارہ بولدی .

یومی غزتہ لردن رینستہ ہفتہ دە برکرہ علاوہ . برقسفنی جبقارلق خویوسندنہ قولایمہ ، مساعده ایدلشیدی . بزدہ جراند یومیہ دن «ثروت» اسبنہ اضافہ بولہ برقسفنی ادبی رخصتی آلدق ، «ثروت فنون» میدانہ کلدی .
برقاج وقت صوکرہ «ثروت فنون» ک رخصتنامہ سی ، احمد اسان نامنہ تحویل اولنشدی .

ثروت فنون ایلک انتشارندہ یالکز اون صحیفہ ایچ قسمندن وایکی صحیفہ قیاقدن عبارت ایدی . برنجی آتی ایلک ختامندہ متدرجات قسی ۱۲ صحیفہ بہ وقیاق درت صحیفہ بہ جبقارلشدی .

ثروت فنون ، اوزمان بولہ شیلرہ کلیاً بیکانہ کی اولان خلقمزہ درجیاً مدنی و فنی و برآزده ادبی اقسای محتوی اولہرق تقدیم ایدیلہ ایدیلہ برسنہ قدر دوام ایتش ، فقط بو برسنہ غزتہ مندیرتی فوق العادہ مشکلا تہ معروض قالدی .
زیرا شہر مزندہ ، بر مصور غزتہ تک حیاتی حکمندہ اولان ترسیم و حک صنعتلری قطعاً مفود ایدی . کذاک حک اولمش قابلبرلی طبع خصوصندہ موجود مطبعہ لردہ و قوف بولنما بوردی .
بوسیلہ احمد احسان بک ، مختلف اصول حکلری کورمک و رسم قلیشہ لرینک صورت طبع لری اوکرک ایچون اوروپاہہ برسیاحت اجرا ایتش ، مطبعہ لری کزمش ، اوزمان بیکی ایجادہ اولنان چیتقو اوزرینہ بالکمیا حک «چیتقوغرافی» اصولنی آتلیہ لردہ کورمش واستانبولہ عودت ایدہ رک ثروت فنونک رسم لرینہ بر شکل نقاشت ویرمکہ موق اولمشدر [۱] استانبولہ بلکہ دە ہملکتیزدہ ایلک دفعہ چیتقو اوزرینہ حک اولمش رسم طبعی بولہ باشلامشدر .
ثروت فنونک ۲۷ تصویرلی نسخہ سندنہ کی (طوبخانہ جادہ سی) بو اصول ایلہ حک و طبع اولمش برنجی رسمدر . ایشہ بوندن صوکرہ آرتق ثروت فنون استانبول مناظرینی ، ملی رسملری طبعہ باشلامشیدی .
اوقتہ قدر ماک اجندیہ عائد منظرہ لر ، یا بقایر اوزرندہ قالب اولہرق اوروبادن کرا ایلہ جلب ایدیلور یاخود بورادہ غایت عادی اولہرق یابدیریلوردی .
عبدالحمید ثروت فنونک تصاویری تقدیر ایتش اولدینی ایچون غزتہ تک صنایع نفیسہ اعتباریلہ حکومتجہ مظهر معاونت اولسینی وصنعت حکک در سعادتندہ احدائی ازادہ ایدی .
بوازادہ موجینجہ ۱۳۰۷ دە مجلس وکلا قراریلہ ثروت فنونہ ماہیہ ۳۰۰۰ غروش تخصیصات ووردی .
پارسدن موسیو (نایبہ) اسندنہ بر فرانسز چکک جلب ایدلدی .
بوزادن ثروت فنون رسم لرندن استفادہ ایدلکہ برابر شمشیر اوزرینہ حک صنعتک تمیمی ایچون طلبہ بٹشدر لکہ چالشدی ، و مرحوم موزہ مدیری حدی بک حمایہ سیلہ مکتب صنایع نفیسہ دە تأسیس اولنان حک صنفندہ بفرانسز اوزمان درس ویرمکہ باشلادی .

ثروت فنونک ایلک سنہ تأسیسندہ صاحب امتیاز و سر محرری احمد احسان بکک رفاقت محررینہ سندنہ ادیب مرحوم نانی زادہ ناظم بک بولنوردی .
حتی ایلک نسخہ دە کی استانبول پوستہ سی او یازمش والآن دوام ایتکدہ اولان بونامدہ کی مصاحبہ چیغیرنی آچمشدر کذاک ایلک نسخہ دن محرر مرحومک «سینہ تسخ» اسندنہ کی کوزل و ملی بررومانی درج اولنہ باشلامشدی .
بوسنہ ظرفندہ احمد راسم بک ، علی فرح بک یاردیم ایلیور ، یازیلرک قسم اعظمی غزتہ تک مؤسسی طرفندن یازیلوردی .

دوقتور بسیم عمر بک قارداشمز برنجی سنہ تک اواخترندہ اکیال تحصیل ایلہ پارسدن عودت ایدرک معاونت محررینہ دە بولنہ باشلامشدر .
ایلک سنہ دە غزتہ تک عدد طبعی «۶۰۰» اولوب تدریجاً آرتمشدرہ ایکنجی سنہ ظرفندہ غزتہ اک زیادہ شمشیرہ محکوک تابلولر درجیلہ ملکمزدہ مجہول کی اولان صنعت نفیسہ رسمک و حس بدیمہ پرورینک تعمیمتہ چالشمشدر .
بوسنہ ظرفندہ احمد راسم بک ، محمود صادق بک غزتہ بہ منتظماً یازی یازمشلردی کہ محمود صادق بک اوندن صوکرہ ثروت فنونک دائمی محرری و ارقداشی قالشدر .

[۱] «آوروپادہ نہ کوردم» عنوانلی ساختنامہ بوسیاختدن صوکرہ

مقاله «ضبطیه نظارتی» عنوانی اوله رق تموزک ۱۶ نجی صالی کونی یازلشد. ثروت فنونک بوندن سوکره کی حیاتی بک یکی اولدیفندن تکرارینه لزوم کورمیز؛ یالکز شونکله مفتخرزکه اعلان انقلابدن سوکره وقوعه کان محاربه لرله دوچار اولدیفمز اقتضادی بحرانلر بزه مائل غزته ورسائلک مان کافه سنی تعطیل تشریاته مجبور ایلدیکی حالده بز وظیفه ده ثباته موفق اولدق.

ثروت فنون - احمد احسان

دنیاده اثریله طائینماق درجه سنده بو بوک برشرف یوقدر : عصر دیده خرافانک یاصلی زنجیرلی آتنده بوتون وارلی ازلن شرقک ، غزیده ترقی ایدن مدنیق احراز خصوصنده ؛ - داهای اچیق برافاده ایله - تمدنه قابلیتمیزی مناقشه واثباته قالدیشاجامز زمان ، شهه یوقدر ، که احمد احسانک شخصی اک بو بوک دلیلر - مزدن بری اولابیلر !

بالخاصه اجتماعی مسئله لرده ، واصلا استقامتی شاشیرمامش قلمی شیمدی چنب ایدن احمد احسان بکک « ثروت فنون » ی ایله اولان علائمه رغماً کندیسیله صمیجی وده رین برمناسبت اولمادینی حالده « ثروت فنون » ک وارلغنده تجلی ایدن اونک شخصیتیه او قادار آشنا ، و بوملتک ترقی استمدالگری حقنده اوندن استدلالانده بولوناجاق درجه ده حرمتکارم !

« ثروت فنون » ه بو کونکی وارلنی ویرن ، احمد احسان بکک حزم و تشبث قدرتیدر : سنی و دماغندن عبارت ثروتی ایشلته ، ایشلته حیانه قازاندینی موقعی ، بک مفید اولان اثری قادر هیچ بر شی بزه ایضاح ایده مز ، و « ثروت فنون » عثمانی - تورک مدنی انکشاف و تظاهرلری تجلی ایتدیران ششمه دار بر آیدیه :

۱۳۰۷ سنه سنده تأسیس اولنان بو مجموعه ؛ فنی ، مدنی ، سیاسی رنگلری احتوا ایده ایده درت سنه سوکره ادبی برهویت آلمایه باشلیبور . برتری وار ایتک و یاشاتماق ایچین لازم اولان عزم و تشبته کافی درجه ده بر ذکانتک صرفقتی ده الزم اولدوغنی و بواعتبار ایله احمد احسانک نام اهلیتی کور یوروز ؛ چونکه او ، اثرینک ترقی عنصرلری طویل ایاقده کچیکمه مشدر : ثروت فنونک ایلك صحیفه لرنده « مصاحبه فیه » یازان محمود صادق ، بر آرز سوکره ایکنه ایشلرینه دائر مقاله لر یازان « م . جاوید » ح . جاهد « امضالری کورولیور . محمود صادق ، مطبوعات حیانتده ، تورک محررلری ایچنده اجتماعی و علمی اکیوکسک بر قدرت کوستران بر شخصیت اولدوغنی کوستردی و حیات فکریه مز ایچین وارلنی بک قیمتدار اولان او ، مسعود بر تصادفله بو کونکی هفته اق و بومی ثروت فنونک محرر لکنی یاپیور .

اسکی شهر شمندوقر خطلی یکی کید اولوندینی ایچون ، غزته وقایح ملیه رسملرنک باشلانغیجی اوله رق بونلری نشر ایتدی . ایلك انسان رسمی اوله رق بیک مشکلاته مساعدنه سی استحصال اولنوب اوزمان ارتحال ایدن صدر اسبق احمد وفیق . پاشانک فوطوغرافیسی درج ایلشدی . عشاقی زاده خالد ضیا بک افندی ۱۳۰۶ دن اعتباراً ثروت فنونی معاونت تحریریه لرینه مظهر ایشلردر .

۲۱ حزیران ۱۳۱۱ دن اعتباراً غزته یه سکنر صحیفه دن عبارت بر قسم سیاسی علاوه ایلشدیر . بو سنه دن اعتباراً ثروت فنون شکل فنی ومدنیسنه بز رنگ سیاسی و بر دیکی کبی هویت ادبیه سنی ده او وقت تأسیسه باشلامشدر . بو سنه تک ایکنجی جلدی ، تاریخ ادبیات عثمانیه ده ثروت فنونک اونامش اولدینی وظیفه مهمه تک میداتی تشکیل ایدن یازیلرله دولودر . رجائی زاده اکرم ، خالد ضیا ، وفیق فکرت بکر بو جلدن اعتباراً آثار ادبیه تشریته باشلامشدر . غزته مزک قونترولی وظیفه سی ده اخیراً قونیه چلبلیکی وظیفه نظیفه سی عهدده درایتلرینه توجیه ایلش اولان ولد چلبی حضرتلرنک بد مسامحه و لطف لرنده ایدی . ایشته بوسابه لرده ثروت فنونک هرکسک لسان تقدیر ابه یاد ایتدیکی ، او جلد دکرلی جلدلری میدنه کله بیلمشدر .

۱۳۱۲ ده جتاب شهاب الدین ، علی نادر (اکرم کمال) ، سلیمان نسیب (سلیمان باشازاده سامی بک) بکل معاونین تحریریه صره سنه کچدیله . یونان محازیة مظفران سنه مصادف اولان ۱۳۱۳ ده ثروت فنون دخی مجادله ادبیه سنده اوج ظفیری احراز ایتدی . بوسنه حسین جاهد ، احمد حکمت ، حسین سیرت ، حسین سعادت ، محمد رؤف بکر ثروت فنون زمره ادبیه سنه التحاق ایتدیر .

۳۱ : ثروت فنون مکتبکک البارلاق دورتیدر . فائق عالی ، محمد امین ، ابراهیم جهدی ، ح . ناظم ، اسماعیل صفا ، علی نصرت بکر غزته هیئت تحریریه سنه التحاق ایتدیر . استاد محترم عبدالحق حامد بک افندی بک « فتن » ی قیماً بوسنه تک جلد لرنده انتشار ایتشدر .

۳۱۵ ده آثار ادبیه و فنیه تشریاتی دوام ایتشدر . بوسنه دن اعتباراً احمد شعیب بکک مقالات اجتماعی سی ده انتشاره باشلادی .

۱۳۱۶ ده ثروت فنون اوونجی سنه سنه باشلار ؛ ادبی ، علمی ، فنی ، اجتماعی آثار تشری دوام ایدر . بتون ارباب قلم ثروت فنون صحیفه لرنده کورونور .

۱۳۱۷ غزته ایچون برسنه شثامت اولشدر .

۱۳۱۷ تشرین اولنده غزته تک صاحب امتیازی احمد احسان بکک محرری حسین جاهد بک ، معاینه مأموری ولد چلبی افندی حضرتلری حکمه چنایته تودیع ایلدی . بو یابده کی و نائق ثروت فنونک (۱۰۰۰) نومرولی نسخه سنده نشر اولمشدر .

تسکر اولنورکه عدلیه ناظری عبدالرحمن پاشانک وقرنادن عارف بکک حینکارانه مساعیسی سایه سنده ثروت فنون محررلری علیهنده منع محاکمه قراری ویرلشدر .

۱۳۲۳ سنه سنه قدر ثروت فنونک تشریاتی ، زراعتده کور بره جیلک ، حفظ الصحه ده سولوک یاپیشدیرمق کبی صرف مادی ، فکریات ایله بی علاقه موضوعلره منحصر قالمش وارنق ثروت فنون حیانتنه ، بیله بزرگ دست غداری موقتاً نهایت چکمشدر .

یالکز ثروت فنون عربک ترقیانتنه غاند رسملری بول بول درج ایدرک طولایسیله تور افکاره غیرت ایتشدیر . کذاک رنگلی رسملر طبعنه ملکمزده ایلك دفعه اولارق ، بوسره ده باشلامشدر .

۱۳۲۴ ده استانبولده ایلك آثار انقلابی متعاقب ثروت فنون منشپین انقلابه ایدیلن تمهد و جهله بومی اوله رق نشر ایلدی - فقط بحران انقلابیه سکون بولنجه بومی نسخه لر نهایت ویرلدی ، شمدی حرب عمومی سببیه تکرار تشریته دوام اولنمقده در - و حکومت مستبدیه قارشو مریشی کوزه آلارق مجموعه باشلادی . عبدالحمیدک محو ایتک ایسته دیکی ثروت فنون طرفندن بو مجموعه لرنک وقوعی شایان دقت بر تصادفدر . اک شدید

بر زمانه مساعدت می نمود. بویله بر دوره سیاسی بخاطر وحدت لریک هیجان لرندن آزاده اولاراق ادبیات جدیده منتسب لری بوتون دوشونجه و دیوقولری برتک قهطده ، ادبیاتده طویلایه موفق اولمشردی . شعر و خیاله کنجلیک چاغنک مساعدلکنی ده بوکا علاوه ایدرسه کز اودوره ده کی ادبی فیضک بوتون اسرارنی کشف ایدرسکز .

حریتدن صوکره ، ذاتاً ممنوع اولدقلری ایچین اجتراسی دعا فضله جذب و تحریک ایدن مبحث ایله ، سیاسی وقه لره کنج لریک وارلنی اوقدر چوق تهیج ایدیوردی ، که بواسطه لکات ایله ادبی اثر لریک تقدیمی ایچین لازم کمن عصاره بی روح لرند بولق ممکن اولیوردی وطن ایدرم ، اکثریت بونک فرقه حلا وارماشدر . بویله هیجان ایله پیرامش دماغ لریک ادبی اثر لر تولیدنه کی عقامتده معادل بوشلانه ، ذاتاً موده حالی آلان الفیش کورولتوسنه هر تصادف ایدن ذکا بر غلط حسه اوغرادی و کندیسی داهی ظن ایتدی . بوشه سز فضله حساس اولماق دن ایلری کلییوردی . شیمیدی بیله رؤیاسندن اویانامش اولان لر نادر ده کیلدر !

صوکره ملی جریان ، رؤیا و خلیدان زیاده معاقله نیک اتساعنه یاردم ایتدیکی ایچین سجع وقایه آهکنندن باشقا هر شیه ، حتی روحک صمیمته آشنا اولمانلر چوق شاشیردی لر . کویوران دالغله حالتده کی فکری اختلال هنوز دورولندی ، ملی جریان هنوز قهر ایتمدی ؛ لکن اوزون سیاحت لرندن یورغونلق و ندامتده عودت ایدر کی بر کون ملی وجدانک اصیل و صمیمی چهره سی قارشیدنده امین اولوکز . هویت لریک شیمیدیکی قیافتندن یوزمن قیزاراجاق . و ذاتاً عینی هیئت لریک بر فردی اولان شاعر لر و محرر لرده ایشته بر آزده بونک ایچین چوق اثر لر میدان کتیره یورلر .

ثروت فنونک یکریمی بشنجی سنه یه قدمی سلاملار کن بواسطه رادی دها زیاده اوزاماق ایستیم و یکی سنه نیک استقباله دها شرفی بر تاریخ نقل ایتمی ایچین بز لر هرامی ، و هربا سی ایچمزده بوغمالی بز !

هاشم ناهید

TÜRKİYE
Kütüphanesi Arşivi
No 2022624

جاوید نیک عثمانی تورکر ایچنده ایلیک واک بلیغ بر خطیب ، و حیات اقوامده رولنک تأثیر و اهمیتنی شیمیدی اکلادیمز اقتصادیا بلیکده بر عالی اولدی . حسین جاهد بک ، تأثیر ایتمک و هیجان و بر مکده ممتاز اولان بر قلم صاحبیدر . و ایشته بوترقی عنصر لردر ، که ثروت فنونی بزده . مدنی انکشاف لریک و فکری ترقیلریک تظاهریته مساعد بر ساحه ، عینی زمانده ترقی ده انکشافی ده نهیل ایدن برواسطه یامشدر . عزم و تشبته مترافق اولان اولدکا ؛ ادبیاتده حصوله کان تجدد نمایلری ادرک ، و ۳۱۱ دن اعتباراً کنج محرر و شاعر لری ثروت فنونده طویلایه حد قایه سی بولیور : کوچوک ایرمافلریک منفرد و اهسته جیانلریک صوکره بر لشرک خروشان دالغله لری خلق ایتمی کی اوزماه قادر کندی شخصیت لریله و کتابلره باش باشه عزتده یاشایان کنج لریک قلب و دماغ لرند هب بر سرمایه ایله بر آرایه « ادبیات جدیده » دوره سی آچیور و یاشاتیورلر .

احمد شعیب ، جناب شهاب الدین ، توفیق فیکرت ، جلال ساهر ، خالد ضیا ، محمد رؤف ، محمد امین ، احمد حکمت ، فائق عالی ، علی اکرم ، ح . ناظم ، سیرت ، سلیمان نسیب ، و دها بر چوق محرر و شاعر لر بودوره بر ایز بر ایشدر .

« ثروت فنون » ک « فجر آتی » زمهره سی ده طویلایه ، مملکتده حصوله کان و بالخاصه ادبیاتده عائد هر نمایلیک ، هر بیکلیکک انطباقنه مساعدنه سی ابراز ایشدر . لسان لریک تصفییه سی ، دها دوغروسی ملی بر روحک اوز وارلغنه رجوع ایدیشه دلالت ایدن بو کون بز شکل الماق استمدادنده اولدوغنی کوردیکمز جریانک ایلیک مهم آیلری بیله اوند . واردر . عثمانی تورک عالمه سنک شیمیدیکی منور و متمک لری ایچنده هیج بر فرد یوقدر ، که بو مجموعه یه یا محرر و یا خودده قاره اولمش اولماین ! وقی الحقیقه بوتون منور لریک مشترک بر مؤسسه سی اولان ثروت فنونک یکریمی بشنجی بیلینی سوبجله قارشیلار ، احمد احسان بکی سلاملارم .

فکری حیات لریک بوقیمتدار آینه سنه قارشنی تحسیر لری قید ایدر کن ایچنده بولوندوغمز حرب حالتک دوشونجه و الم لرندن صبر یاراق ثروت فنونک ضبط و درج ایتدیکی تاریخه ، برده استقباله با قدم و هر دوشونجه و الم دن دها آچی بر اضطراب حس ایتدم : ادبیات جدیده دوره سنه کی طویلایه حالی ، نندن سوکره کورمک قابل اولمیور او منور طبقه ، صانکده سحر لیش کی داما داغیق دوریور ! . . .

یکی دوره نیک دها آذر مرمه لر و بر سنک سیلری وار ؛ حریتده هر کنج کی عاشق اولدوغمه رغماً چیر کین بر حقیقتی اور تابه اناچم : اسکی مطلق اداره ، مناقشه سندن اور کدیکی خاصه سیاسی فکر لر ایچین آغیز لری زنجیر لریک تلیقسنه کوره ضرر سز کوردیکی ادبیات